

Nora Biologiska Förening

Årsskrift

2009

Ordföranden har ordet.	2
Verksamhetsberättelse år 2009.	3
Exkursionsrapporter år 2009.	5
Växtfynd år 2009.	14
Fågelrapport för Nora kommun 2009.	25
Övriga djurrapporter 2009.	41
De stora rovdjuren i Nora kommun	45
Exkursionsprogrammet 2010.	48

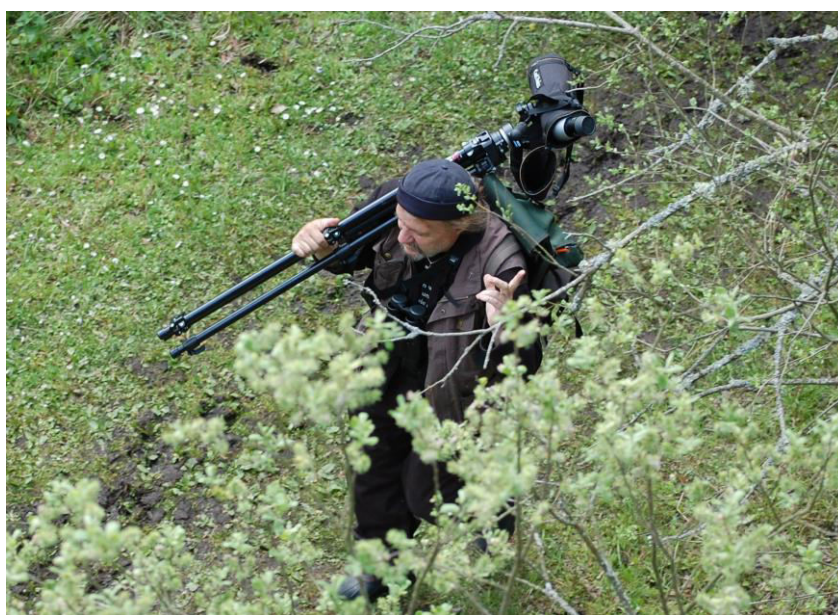
Ordföranden har ordet

Vi närmar oss föreningens 70-årsjubileum. Det 67:e verksamhetsåret är till ända och har varit ett bra år med exempelvis 15 genomförda exkursioner med ett deltagarsnitt på ca.10 personer. Vi har också, förutom andra naturvårdsinsatser, låtit tillverka och sålt många fågelholkar och därigenom förbättrat häckningsmöjligheterna för många fåglar.

En av föreningens främsta uppgifter är att sprida kunskap om naturen (arkunskap, biologi, ekologi osv.), eller som det står uttryckt i våra stadgar :”...verka för ökade kunskaper om fauna och flora...”- Detta behövs verkligen, då dessa kunskaper är tämligen bristfälliga i dagens samhälle. Vi har fått uppleva en delvis mycket okunnig och bedrövlig vargdebatt och en i mitt tycke katastrofal vargjakt. I det här numret av årsskriften vill vi sprida en del fakta om de större rovdjuren i vår kommun med hjälp av länsstyrelsens eminente rovdjurssparare Björn Fransson i Ringshyttan.

Tyvärr måste jag ånyo konstatera att dagens skogsbruk, trots certifiering och fagra ord, och dagens jordbruksmetoder i framför allt slättbygderna tär hårt på den biologiska mångfalden i vår natur. Hos oss i Bergslagen är det ju främst bristen på jordbruksmarker som utarmar både flora och fauna. Traditionellt brukade ängsmarker är alltmer sällsynta även om det hos oss finns lysande undantag i Vikers socken.

Vi tänker dock inte förtrötta i våra strävanden att sprida kunskap och verka för naturvård och naturskydd i vår del av Sverige.

Peter Bernövall, ordförande

Verksamhetsberättelse 2009

Föreningens 67: e verksamhetsår

Ordförande:	Peter Bernövall
V. ordförande:	Roland Thuvander
Sekreterare:	Anders Carlberg
Kassör:	Lisbeth Uhr
V. Sekreterare:	Charlotte Pettersson
Övriga ledamöter:	Karin Berg och Per Erik Persson
Suppleanter:	Claes Eliasson.

Arbetsutskottet har bestått av ordförande, sekreterare och kassör
Naturvårdsrådets ledamöter från föreningen var Peter Bernövall och Roland Thuvander med Lisbeth Uhr och Anders Carlberg som suppleanter.

Revisorer: Ingvar Fransson och Berit Ragné
med Gerd Melin som suppleant.

Valberedning: För närvarande saknas
valberedning. Årsmötet kunde
inte finna några kandidater.

Medlemmar:

Föreningen hade 183 medlemmar vid årets slut, vilket är två personer färre jämfört med föregående år.

Styrelsesammanträden:

5 styrelsesammanträden hölls under 2009.

Föreningsmöten

Årsmöte: 22.3. Program: Torbjörn Arvidsson höll ett uppskattat föredrag med bilder om naturupplevelser från Costa Rica i Mellanamerika.

Exkursioner:

Antalet exkursioner var 15 under året. (Se särskild redogörelse.)

NATURVÅRDSFRÅGOR

Fibbetorp:

Föreningen har liksom tidigare år handhaft skötseln av Fibbetorps naturreservat.

Övrigt:

Föreningens hemsida

Nora biologiska förening har kvar hemsidan med följande adress: www2.hemsida.net/norabf/ Bertil Sundberg har skapat sidan och sköter uppdateringarna. Här ges information om program, exkursionsreferat, naturreservat i kommunen, färska fågelobservationer och andra djurgrupper, länkar och annat.

NBF har deltagit i Västmanlands Ornitologiska Förenings (VOF) veckoinventeringar av ugglor i mars och nattsjungande fåglar i juni. Redovisningar har skett fortlöpande på NBF:s hemsida.

Natur- och miljövårdsrådet under 2009:

Under året har det varit ett inomhusmöte och ett fältbesök.

Ärenden under året har varit: Naturinventering i Naturvårdsprogrammet: Snöbergsmossen, sidoraviner till Järleån, Vargkloberget, Västra bergen, fiskvandring i Lärkesån, Vasslabäcken och Färvilsån, våtmarken i Södra Ås samt nya strandskyddsbestämmelser.

Skrivelser och yttranden

Tre skrivelser har gjorts enligt följande:
Länsstyrelsens Miljöövervakningsprogram.
Naturvårdsprogram för Nora Kommun.
Detaljplan Östra Sund.

Sjöfågelräkning:

Föreningen deltog för 22:e året i följd. Fullständig redovisning kommer i någon av följande årsrapporter.

Finanser:

Inkomsterna för år 2009 uppgick till 24.651 kr och utgifterna till 25.586 kr
Tillgångarna uppgår till 59.532 kr.

Anders Carlberg

(sekreterare)

Peter Bernövall

(ordförande)

Exkursioner 2009

Tysslingen 29 mars

Exkursionssäsongen inleddes i strålande vårsol med en färd till Tysslingen och sångsvanarna.

4000 sjungande, ropande och tutande sångsvanar tog emot oss. En mäktig upplevelse som imponerade och det krävs inte ens kikare för att få denna totalupplevelse. De två tvååringarna bland exkursionsdeltagarna var mycket imponerade.

Våren gav sig tillkänna även på andra sätt denna härliga dag. En tiohövdad tranflock rastade, liksom ett 20-tal tofsvipor och ett par ringduvor. Sånglärkan stämde upp sina första drillar och 200 starar flög omkring eller spatserade i gräset och letade mat. Visslande, gnisslande, härmande andra fågelarter och allmänt mycket trevliga som stararna är ”i den härliga vårsolens glans”!

Några av deltagarna i exkursionen passade på att avsluta Tysslingebesöket med att lyssna till Brutus Östlings föredrag ”Kaxiga fåglar” och se hans fantastiska fotografier.

/Peter Bernövall.

Sångsvanar.

Foto: Bertil Sundberg

Oset 23 april

Äntligen kom värmen efter den kalla våren och 21 deltagare inklusive några från kommunens personalklubb följde med på en rundvandring vid Oset.

Träden skiftade nu i grönt vilket inte alls var fallet i Nora. Vi tog den ”långa” turen runt hela området med fikapaus vid Rosenbergstugan.

Lövsångaren sjöng, årets första, liksom *svarthättan*. Alltid trevligt att se *vitkindade gäss* och *storspoven*, som numera är direkt sällsynt att uppleva hemma.

Spelande enkelbeckasiner över maderna, *bläsänder*, *krickor* och ett par *svarthakedoppingar*. En *strandskata* poserade snyggt! Ute på Hjälmarens simmade *skäggdoppingar* och *knipor* och *rördrommen* tutade ute i vassarna. Av växter minns jag bäst den gula *vårlöken*.

Strax före avfärd kom pispet från en *morkulla* och en *rödvingetrast* med närkedialekt fick stå för avslutningen på en helt underbart skön kväll som var alldeles vindstill.

/Lisbeth Uhr

Klacka-Lerbergs gruvpark 4 maj

Föreningen tillsammans med personalklubben fick en toppenkväll med klart och lugnt väder i parken. 13 personer deltog.

Häggen var på gång att slå ut, och *vitsippor* och *blåsippor* blommade liksom *backskärvfro*, växten som trivs så bra på denna typ av mark.

Korpen har sin häckplats här och har haft i många år. Tre korpungar fann vi med hjälp av kikarna. Fikapaus uppe på Dalboberget, med den fina utsikten över Fåsjön. Härifrån kunde vi träna på ljuden från bl.a. *lövsångare*, *koltrast*, *rödhake*, *kungsfågel* och *spillkråka*.

/Lisbeth Uhr

Kilsviken 10 maj

Vi var fem personer, tyvärr i fyra olika bilar till detta naturreservat i nordostligaste delen av Väneren. Vädret var soligt men kallt. Detta var Erik Rosenbergs hemtrakter. Reservatet består av stora betade ängsmarker och ett fågeltorn finns vid vasskanten där det är fin överblick över viken och de betade ytorna. Öster om tornet finns en inhägnad med *kronhjortar*. En tidig *lärkfalk* observerades liksom sentida invandrarna *storskarv* och dess predator *havsörnen*.

/Roland Thuvander

Åsbosjön runt 17 maj

Vad kan vara bättre än en tidig morgon i mitten av maj? Vi var i alla fall fyra personer som i makligt tempo cyklade runt Åsbosjön. Den första turen gick redan år 1945 då föreningen grundades och återupptogs femtio år senare, för att nu vara en årlig aktivitet.

Vi startade på torget i Nora där vi lyckades se *gråsparv*, *tamduva* och höra en sjungande *rödstjärt*. Från cykelbanan mellan Esstorp och Fibbetorp hördes en rad fåglar sjunga bland dem *gärdsmyg*, *ärtsångare*, *rödvingetrast* och *kungsfågel*.

Från Åsbobadet i norra änden av Åsbosjön har man en mycket god överblick över sjön. Både *storskrake* och *skrattmå*s kom flygande och en *skäggdopping* och fyra *sångsvanor* låg i sjön. Plötsligt flög tre ganska stora fåglar omkring över vassen på andra sidan sjön. I tuben kunde vi se att det var en *brun kärrhök* som attackerade två *rördrommar*. De båda rördrommarna gick ner i vassen. Det visade sig vara Nora kommuns första rapporterade rördrommar någonsin. Norr om sjön sågs årets första *törnskata*, en vacker hane. Från buskarna vid sjön hördes både *härm-* och *trädgårdssångare* och i vassen satt en *rörsångare* tillsammans med *sävsparvar*.

I Södra Ås var inte våtmarken lika artrik då den håller på att växa igen av kaveldun och andra högvuxna växter, men vi såg i alla fall *krickor*, *sävsångare*, *grönbenor* en *gluttsnäppa* och *enkelbeckasiner*. På åkrarna höll *stenskvättor*, några *ljungpipare* och *gulärlor* till.

En *bivråk* sträckte förbi liksom två flockar av *silvertärnor* och en *sparvhök*. I Gyttorps reningsdamm flög en *stjärtand* iväg och där låg som vanligt *vigg*, *gräsänder* och *sothöns*. Både *ladu-* och *hussvalor* liksom *tornseglare* och *fisktärnor* jagade nykläckta fjädermyggor. En flock på sex *storskarvar* sträckte österut.

Vid kaffepausen på Bergsängsudden såg vi rördrommarna igen. Nu verkade de ha tröttnat på kommunen och flög iväg. Ute i sjön upptäckte vi ett par *småskrakar* och två rastande *storlommar*.

Innan vattenskidklubben satt en *gransångare* och sjöng för fullt sin lustiga sång som låter ”salt sill - salt sill - salt sill enligt någon fågelbok. Gransångaren blev kvar på platsen till åtminstone början av juli och häckade troligtvis. Vid Knutsbergs lummiga strandskog såg vi både *mindre hackspett* och en *stjärtmes* med mat till sina ungar.

Hela 86 observerades, vilket återigen blev rekord. Det gamla var från året innan och löd på 83 arter. Det blev totalt sex nya exkursionsarter nämligen rördrom, stjärtand, silvertärna, storskarv, törnskata, gransångare. Sammanlagt har det under de femton moderna exkursionerna setts 122 arter och ytterligare fyra arter sågs år 1945.

Det är rätt fantastiskt att på dessa få morgontimmar i maj kan man observera nästan hälften av Noras alla fågelarter, som rapporteras under hela året. Så kom med 2010. Vi cyklar sakta och har en artgaranti på minst sextio arter.

/Anders Carlberg

Järleån 14 maj

Sex deltagare fick en solig och lugn kväll men något kylig. Skir grönska och bl.a. blommande *hägg*, *gullpudra* och *kärrviol*.

En hastig glimt av *forsärla*, *drillsnäpporna* svirrade förbi. En *spillkråka* hördes och konserten bestod av bl. a. *rödvingetrastar*, *grönsiskor* och *svarthättor*. Och alltid kul att se *trädkrypare*.

Äntligen vår!

/Lisbeth Uhr

Öland 22 – 23 maj

Efter ett uppehåll 2008 återupptogs nu traditionen med den Ölandsexkursion under Kristihimmelfärdshelgen.

Dagen före föreningsexkursionen var exkursionsledaren Peter Bernövall, Claes Eliasson (vår entomolog i styrelsen) och Erik Olsson ute och rekognoserade olika lokaler på Öland. Halva den dagen ägnades åt att leta bra fjärilslokaler. Vi blev guidade av fjärilsexperten och f.d. ministern Hans Karlsson som numera bor på Öland.

22/5

Exkursionen inleddes med ett besök vi Kapelludden på östra Öland. Den stora attraktionen blev där en *jorduggla* som jagade och sedan satt på en stenmur så vi kunde beskåda den i tubkikarna. Naturligtvis njöt vi också av ett *rödspovpar* som ivrigt varnade, *skärfläckor* som svepte i vattnet med sin uppåtböjda näbb på jakt efter smådjur, *sex snatteränder*, dykande *småtärnor* och mycket annat.

Petgårde träsk fick också ett besök av oss. Där blev nog *pungmesen* den största behållningen. Vi kunde se hur en pungmeshanne kröp ut och in genom entrégången till sitt färdigbyggda ”pungbo”. En annan hanne höll på och byggde ett bo nära det stora fågeltornet. I övrigt var det ju heller inte illa att få se en förbiflygande *havsörn*, två granna *årtahannar* och dykande *gråhakedopping*.

Klosterholmen vid Hornsjön krävde också ett besök. Vi ville se och höra om *halsbandsflugsnapparna* var på plats. Det var de verkligen! Minst 10 sjungande hannar kunde vi notera. Från Klosterholmen fick vi, som så ofta, beundra vår största tärna, nämligen *skräntärnan*, som mycket ofta är inne i Hornsviken (som är Ölands största insjö) och fiskar. Andra fiskare på plats var *skäggdoppingarna*. 15 stycken låg utanför holmen och dök eller idkade parningsspel.

Orkidéprakten på strandängarna vid Alvara fick avsluta dagen. Stora mängder *Adam och Eva* och *S:t Pers nycklar* smyckade ängarna och blandades med rosalila *majvivor* i täta mattor.

23/5

Dag två blev det ett nytt besök vid Kapelludden efter en rapport om en ovanlig tärna och eftersom vi bodde i närheten. Den morgonen bjöd på en stor upplevelse med tärnor och spovar i huvudrollerna.

Ett exemplar av den lilla mörka *vitvingade tärnan*, som häckar i södra Ryssland och Ukraina, flög omkring och snappade insekter och beblandade sig med fiskande *silvertärnor* och *småtärnor*. Ett par av *kentsk tärna* visade upp sina parningsceremonier på en sandrevel. Nu hade ett par *myrspovar* dykt upp sedan gårdagen och det gavs fina möjligheter till jämförelser med *rödspovarna* och *storspovarna* som häckade på strandängarna. En liten *myrsnäppa* på stranden blev naturligtvis också en kär bekantskap.

Ottenby kan man svårligen låta bli att besöka. I Ottenby lund gladdes vi åt två *smådoppingar* i Södra Lundsjön och, något överraskande, en sjungande *bergfink*. Vid Södra udden rastade 6 *mosnäppor* och cirka 200 *kärrensäppor*.

Ett kvällsbesök vid en damm kallad ”Görans dämme” i Hulterstad kompletterade våra tärnstudier denna dag. Här fick vi nämligen syn på en *svarttärna*, en nära släkting (samma släkte: *Chlidonias*) till *vitvingad tärna* som vi såg på morgonen vid Kapelludden.

/Peter Bernövall

Dammsjöhöjden 29 maj

Detta område är ett av de delar av Sveaskogs marker som har överförts till naturreservat. Terrängen är mycket kuperad och Noras högst belägna punkt är på en av topparna. Naturreservatet bildades så sent som i december 2009 och innehåller ett antal delområden med naturskog. På en av bergstopparna växer mycket gamla och knotiga tallar. *Tjäder*, *orre* och en överflygande *smålom* sågs. Vid Matt Majas tjärn fanns ett par *skogsnäppa* som inte alls tyckte om att vi inkräktade på deras revir. Det var tio deltagare på utflykten. Vi gjorde en rundvandring med utgångspunkt från en vändplats på en av de skogsvägar som ansluter till området norrifrån. Det var mycket skiftande biotoper efter vår väg. Allt från kalhygge via ungskog till 300 år gammal naturskog på en av bergstopparna. Den topp som är den högst belägna punkten i kommunen var beväxt med ungskog och saknade möjligheter till utsikt över området.

/Roland Thuvander

Knuthöjds mossen och Björskogs näs 6 juni

Exkursionerna till Knuthöjds mossen strax nordväst om Hällefors är mycket populära och börjar bli en verklig tradition. Detta år besöktes även Björskogs näs som en avslutande och delvis separat del av exkursionen.

Knuthöjds mossen är en ljuvlighet en försommardag som den vi fick uppleva denna nationaldag 2009. *Storspoven, grönbenan* och *göken* spelade, *grönsångare, ärtsångare, rödstjärt, rödvingetrastar* och *trädpiplärkor* sjöng. *Rödstjärten* och *trädpiplärkan* stortrivs med att sjunga i de små tallarna ute på mossen den senare arten använder talltopparna som startbana för sina extatiska sångutflykter. Sex olika trädpiplärkehannar kunde vi räkna in längs spången ute på mossen.

Knuthöjds mossen är en fantastisk biotop med alla sina små gölar och gyttjiga myrdrag. En verklig karaktärsart bland fåglarna är en vackra och fascinerande *smålommen*. Från de utmärkta träspångerna kan man på närhåll beskåda lommarna när de ruvar sina ägg i kanten av en göl eller noga vakar över de få ungarna (En eller två små duniga telningar brukar det vara). Denna gång såg vi inte till några nykläckta ungar, men ett par stycken av de 10 vuxna smålommarna vi såg låg och ruvade. *Knipan* och *krickan* hade däremot fått ut ungar! Små dumbollar som kajkade omkring och plockade i sig föda under mammans beskydd.

Smålommspar vid Knuthöjds mossen.

Foto: Erik Marcusson

Efter en fikarast i störtregn, men som tur var i en sommarstuga dit vi inbjudits, kunde vi inleda exkursionens andra del som gick till Björskogsnäs. Ytterligare ett antal deltagare mötte upp där i naturreservatet. I förundran vandrade vi ut på udden bland minst tusentalet blommande *guckuskor*, denna stora nordliga och mycket märkliga orkidé.

Björskogsån (björ betyder bäver) är en makalöst vacker plats på ett näs ut i den stora sjön Torrvarpen. Vi njöt verkligen av vistelsen där och underhållningen i form av sång och spel från *rödvingetrastar*, *härmsångare*, *törnsångare*, *trädgårdssångare*, *svarthättor*, *drillsnäppor* och andra befordrade artister engagerade vid Naturens Stora Teater.
/Peter Bernövall

Nattfåglar 11 juni

Vi var endast tre personer som samlats på Nora torg kl.22.00 för att åka runt i kommunen och lyssna på försommarens nattsjungande fåglar. Vädret var ganska bra med svag vind och uppehåll.

Vi började nere vid Hagbyåns utlopp. En *rörsångare* sjöng flitigt. Vi fortsatte mot Stora Mons grustag. Kvällens första *gök* satt en bit bort och gol och nere i grustaget varnade en vuxen *mindre strandpipare* sina ungar med sitt gnälliga skri.

I Södra Husby satt en *nattskärva* mitt på vägen, men den gav sig snart iväg på jakt efter nattfjärilar. En *näktergal* hördes också kort.

I norra delen av kommunen, vid Bovik norr om Fåsjön satt en *gräshoppsångare* och sjöng sin ringande och ändlösa sång. Från Bovik var det inte långt till Vassland där vi hörde en *kornknarr* som ”crex-crexade” ute i en åker. I fjärran hoade en *kattuggla* till.

Färden gick vidare söderut och vid Smedstorp söder om Åkerby sjöng en *kärrensångare* sin mycket varierande och vackra sång nere vid ett hus.

Efter en tre timmars rundtur avslutade vi i Södra Ås och där satt den redan kända och ovanliga *busksångaren* och sjöng sin fantastiska sång med härmläten och klara melodier, i den annars så tysta natten.

/Anders Carlberg

Fjärilar vid Munkhyttan 17 juni

Det hade regnat en hel del en längre tid men just denna kväll var det uppehåll. Claes Eliasson expert på fjärilar och deras ekologi tog emot i fjärilsreservatet Spångabäcken vid Munkhyttan. Kjell Sundkvist var också med och berättade om de växter som fanns i reservatet.

Vi började strax intill parkeringen och ganska snart hittade vi både en *asknätfjäril* och en *väddnätfjäril*. Båda fjärilsarterna är starkt hotade och asknätfjärilen som förr var betydligt vanligare, har här i Munkhyttan en av sina få för landet, kvarvarande lokaler.

Medan vi gick omkring i det örtrika reservatet berättade Claes och Kjell för oss femton intresserade exkursionsdeltagare om de fjärilar och växter vi såg. Över ängsmarken flög en *skogsvitvinge* och några *gräsulvar*, som är en rätt stor nattfjäril. På ett blad hittade Claes ett litet men mycket vackert *jungfrufly*.

Den vackra och starkt hotade asknätfjärilen vid Munkhyttan. Foto: Erik Törnvall

Tibasten var ganska vanlig liksom *tvåblad* och *blåsippor*. De senare hade ju naturligtvis blommat ut för länge sedan. *Slätterfibblan* denna ståtliga men numer sällsynta växt, finns fortfarande kvar och i slutningen växte *skogsvial*. Två andra ärtväxter som är ovanliga och värda att nämna är *backvial* och *vippärt*. Alla var mycket nöjda med denna kväll och vi hoppas på fler exkursioner med Claes och Kjell.

/Anders Carlberg

Svamputflykt 12 september

Sammanlagt tretton personer hade samlats för att lära sig om svamp. Ledare var Uno Millberg från Karlskoga och exkursionen var ett samarrangemang mellan Örebro läns botaniska förening och NBF. I Älvhytteängen berättade Uno bl. a. om skillnaderna mellan riskor och kremlor och gjorde en genomgång vilka svampböcker som är gångbara. I ängen hittades bl.a. *toppvaxskivling* och *papegojvaxskivling*.

Exkursionen fortsatte till Näsmarkerna där vi framför allt letade efter sällsynta kalkgynnade svampar i granskogen. Dessa skulle visas upp på den stora svamputställningen i Karlskoga dagen därpå.

/Berit Ragné genom Anders Carlberg.

Kvismaren 13 september

Utflykter på hösten brukar inte samla så många deltagare, så och denna gång då endast en deltagare slöt upp vid samlingen på torget. Vädret var normalt höstväder, soligt kallt och blåsigt. Första anhalten blev Hammarmaden där ett antal tusen gäss rastade. Mest *sädgås* och *grågås* men också flera hundra *vitkindade gäss*. Bland de vitkindade hade det tidigare rapporterats en gammal *ffjällgås* som vi efter två timmars letande fick se med hjälp av en annan snäll fågelskådare. Det var ej lätt att se den då den oftast låg och vilade på marken men till slut fick vi se den mycket bra. I Rysjön vimlade det av *änder* och *sothöns*, tusentals. Västra rakan var den sista delen av Kvismaren som vi besökte. Där sågs en *pilgrimsfalkshona* på endast tio meters avstånd när den lyfte från vägkanten.

/Roland Thuvander

Även våra tamkatter kan utgöra ett hot mot vår vilda fauna. Foto: Erik Marcusson.
Här en mycket ung rödhake i kattens mun.

Växtfynd 2009.

I slutet av april återbesökte Lars Asklund och jag kommunens rikaste lokal för hassel i Grecksnäs. Tyvärr är platsen numera granplanterad, men en relativt stor yta med hassel har sparats i mitten på planteringen. Vi fortsatte sedan till hassellokalen på Mutterberget i Järnboås. Efter en god stunds strövande över nyupptagna hyggen fann vi till slut platsen. Biologiska föreningen företog en exkursion hit år 1984 och därefter har ingen besökt lokalen. Sådana återseenden blir därför för det mesta chockartade, naturen är ju oerhört dynamisk. En kraftig igenväxning kunde iakttas, men glädjande nog återfanns de flesta av områdets märkligare arter bl.a., tandrot (*Cardamine bulbifera*).

Vi besökte i juni en lokal för granspira (*Pedicularis sylvestris*) i den stora kraftledningsgatan i Skymhyttan. Den fanns överraskande kvar över ganska stora ytor och gick även ut i åkermark! Genom att gatan hålls öppen genom slyröjning, har här skapats en närmast hedartad natur som verkar passa granspiran utmärkt. Här blommade säkert 1500-2000 ex.

Granspira vid Röbergshagen.

Lars meddelar att guckuskon i Viker 2009 hade sitt fjärde bästa år under den 29-åriga inventeringsperioden, och trenden är fortsatt svagt ökande för såväl antal ex. som antal blommande ex. när det gäller hela området. På en av lokalerna var det nytt rekord i antal ex. och på en annan i antal blommande ex. På den guckuskolokal som har haft en lång vikande trend har minskningen stannat av de senaste åren. 2010 blir det 30:e inventeringsåret, och det kommer att redovisas mer ingående i nästa årsberättelse.

Lars meddelar vidare ca 150 blommande ex. av knärot (*Goodyera repens*) på den lilla blockytan där den uppträder ovanför Karlslunds kyrkogård.

Vid rekognosering norr om Venakärret år 2008 fann Hans Ljungkvist m.fl. från Länsstyrelsen ett gräs som bestämdes till strimgröe (*Glyceria striata*). Hans och jag återbesökte platsen i juli och kunde konstatera en riklig förekomst, främst i utdikningar och gläntor i sumpskogen.

Årets fynd gjordes av Claes Eliasson och Sivert Juneholm vid ett besök på Finnaberget norr om Hammarby. De fann en märklig buskformig oxel i den steniga västbranten. Även jag besökte platsen och skickade material till Erik Ljungstrand vid herbariet i Göteborg. Han har preliminärt bestämt den till klippoxel (*Sorbus rupicola*). Förmodligen är den långdistansspridd med fåglar. För floraövervakningen räkning har jag återbesökt ett antal lokaler för bl.a. daggekåpor. Fynden skall numera inrapporteras direkt till Artportalen.

Sjuhörnig daggekåpa i Skymhyttan.

Nedan följer några av årets intressantare fynd.

Revsuga (*Ajuga reptans*): Nora sn, avfallsplats i grusgropen SO f.d. St. Mons skola, 1 ex. Få lokaler i kommunen.

Hönshirs (*Apera spica-venti*): Nora sn, Gyttorp, 1 stort ex. i växthus bland dill hos Inga Hjelm på Nordstjärnevägen. Även tidigare sedd i dillodlingar.

Hasselört (*Asarum europaeum*): Nora sn, avfallsplats i grusgropen SO St. Mons f.d. skola, några grupper. Ej tidigare noterad för kommunen!

Knipparv (*Cerastium glomeratum*): Vikers sn, G. Viker, funnen vid grävningsarbeten för VA hos Per Erik Persson. Allt fler fynd av arten, tidigare förbisedd?

Dvärghäxört (*Circaea alpina*): Vikers sn, Skrikarhyttan, slagglänt vid hyttruinen. Funnit av Per Erik Persson.

Spikklubba (*Datura stramonium*): Nora sn, Nora stad, Brunnsgratan i blomlåda hos fam. Ekman. Bestämd av Berit Ragné.

Kardvädd (*Dipsacus fullonum*): Nora sn, Älvstorp, återvinningen, flera ex.

Balkangemsrot (*Doronicum columnae*): Nora sn, avfallsplats i grusgropen SO St. Mons f.d. skola, 1 ex. ej tidigare noterad i kommunen.

Bok (*Fagus sylvatica*): Nora sn, Hammarby, väggkant/bryn V om Finnaberget, 6 m. högt träd.

Stringröe (*Glyceria striata*): Vikers sn, N om Venakärrets V-del, NO-ONO om St. Älvhyttegården, rikl. i utdikningar och gläntor. Funnen av Hans Ljungkvist m.fl. 2008. Ny för kommunen och event. för Västmanland.

Ryskt myskgräs (*Hierochloe hirta ssp. praetermissa*): Vikers sn, Enbergsäng, i N väggkanten och diket vid f.d. landsvägen. Arten återfanns även av Lars på lokalen O om Rökärsmossen S om Älvhyttan i Vikers sn.

Purpurklätt (*Lychnis coronaria*): Nora sn, Älvstorp, ngr ex. vid återvinningen. Ej heller denna art är tidigare noterad för kommunen.

Lundkovall (*Melampyrum nemorosum*): Vikers sn, Hovmanstorpasjön, där vägen möter sjöns N-del. Fynd av Per Erik Persson.

Nästrot (*Neottia nidus-avis*): Vikers sn, N om Venakärrets V-del, fjolårsståndare, funnen av Hans Ljungkvist och mig.

Grått saltgräs (*Puccinellia distans*): Nora sn, Gyttoorp, väggkant nära avfarten mot Striberg, ngr ex. Verkar hålla sig kvar vid våra större vägar.

Rödblära (*Lychnis dioica*): Nora sn, Gyttoorp, avstj.plats vid vägen mot f.d. Tingstatorp. Allt fler lokaler upptäcks.

Klippoxel (*Sorbus cfr. rupicola*): Nora sn, Hammarby, Finnabergets V-brant, ett buskliknande träd. Funnen av Claes Eliasson och Sivert Juneholm. Ny för kommunen och event. för Västmanland.

Harklöver (*Trifolium arvense*): Nora sn, Nora stad, på ”Pigslottets” gård. Fynd av Berit Ragné.

Krißla i Näsmarkerna. Foto inklusive de två bilderna ovan: Kjell Sundkvist

Era fynd rapporterar ni som vanligt in till mig!

Kjell Sundkvist
Skogsbärsgatan 15
713 33 Nora Tel. 0587-10565.

FÅGELRAPPORT 2009 NORA KOMMUN

Vädret: Året började mycket kyligt och marken var snötäckt. Sjöarna blev isbelagda. Efter ett varmvädersinbrott kom kylan tillbaka. Vintern behöll greppet under februari och det kom mer snö. Första delen av mars var fortfarande vintrig. Andra halvan av månaden blev varm med några bakslag. Snötäcket försvann helt. April blev rekordvarm och solig och avslutningen bjöd på sommartemperaturer. Det varma vädret höll i sig något in i maj men sedan kom regnoväder in och månaden blev därför ganska kall med undantag av pingsthelgen i slutet av maj, då det strömmade in varma vindar. Juni inleddes kallt följt av många regndagar. Efter midsommar blev det någon vecka med sommarvärme. Hela juli blev regnig medan augusti och september bjöd på ett rätt ombyttligt väder med soliga och varma perioder omväxlat med ostadigt väder. Oktober blev kall och gråmulen med få soltimmar. November blev mycket grå och rekordvarm, med högre medeltemperatur än oktober, vilket är mycket ovanligt. Årets sista månad inleddes mild, men vid lucia kom den första snön och det blev kallt och snötäckt året ut. Sjöisarna la sig snabbt innan jul.

Fågelåret: Under 2009 observerades sammanlagt 186 fågelarter, vilket är ganska normalt. Två helt nya arter noterades. Det började med en snatterand som upptäcktes i Åsbosjön den 31 mars. Den flög sedan iväg och landade i Lillsjön vid Gyttop. Den andra helt nya arten blev de båda rördrommarna som var uppe och flög vid Åsbosjöns vassrika åmynning. Fåglarna upptäcktes på föreningens cykelexkursion runt Åsbosjön den 17 maj. Hittills har det sammanlagt noterats 242 fågelarter i Nora kommun.

Skägges blev ny i Nora kommun år 2008, medan snatterand och rördrom blev nya år 2009.
Foto taget på Getterön, Varberg: Joakim Johansson

Andra ovanliga arter som sågs eller hördes var en lappuggla norr om Lindesby i slutet av oktober. Tyvärr dog den av svält. Hela två sjungande busksångare noterades. Prutgås, alfågel, vaktel, pilgrimsfalk, kustpipare, myrspov, skärpiplärka, flodsångare och ortolansparv är exempel på arter som inte noteras årligen i kommunen. Även den under halva året stationära svartkråkan i Södra Ås är värd att nämna.

Bland arter som brukar observeras de flesta år, men inte under 2009 är exempelvis brushane, rörhöna, svärta, silltrut och dvärgmås.

Avslutningen av april blev varm och därför rastade få ringtrastar och andra arter som var på väg norrut vid denna tid. Gnagartillgången har varit mycket dålig under hela året och antalet ropande ugglor har varit klint. Vadarantalet har minskat kraftigt i Södra Ås våtmark i takt med att våtmarken växer igen.

Hösten och vintern bjöd på extremt mycket rönnbär och därför har stora flockar av björktrastar och sidensvansar setts liksom koltrast. Rödvinge- och dubbeltrast har noterats under december, vilket är mycket ovanligt i Nora.

1. **Knölsvan** *Cygnus olor*

Sedd endast vid nio tillfällen mellan 21.3-15,4 och 18.7-12.11 med sammanlagt 22 ex.

2. **Sångsvan** *Cygnus cygnus*

En konstaterad häckning med 3 ungar Dammsjön, Nya Pershyttan 7.6 (Elna Johansson).

Vinter: Jan. och feb.: Sedd framför allt i Järleån med som mest 16 ex. 15.2

Dec. Flockar sträckte söderut och en del fåglar rastande. Många flockar sågs runt i samband med lucia då kylan och snön kom.

Största flock ca 150 ex. Bergsmanshyttan ex. Älvhyttan, 9.3 (Roland Thuvander).

Sångsvanspar.

Foto: Bertil Sundberg.

3. **Sädgås** *Anser fabalis*

Endast sju observationer av sammanlagt 14 ex.

Vår: Sammanlagt 10 ex. 5.4, 6.4, 22.4 och 25.4.

Höst: Sammanlagt 4 ex. 13.9 och 20.9.

4. **Grågås** *Anser anser*

Föga förvånande konstaterades Nora kommuns första häckning: 5 ungar Älvtången 7.6 (Roland Thuvander). Arten expanderar snabbt.

5. **Prutgås** *Branta bernicla*

Minst 40 ex. sträckte SO Södra Ås 16.10.

6. **Vitkindad gås** *Branta leucopsis*

1 ex. sträckte NO Södra Ås 16.5.

7. **Kanadagås** *Branta canadensis*

Vinter: 1 ex. Åsbofsjön 1.12 och 1 ex. bornsån 6.12.

I övrigt sedd mellan 15.3-29.11

Flera häckningar rapporterade, men arten verkar minska. Möjligen p g a konkurrens med grågåsen, som ökar kraftigt.

Största flock: ca 150 ex. Bergsmanshyttan, 1.9, vilket är ett lågt antal.

8. **Bläsand** *Anas penelope*

Sedd rasta mellan 8.4-29.11. Dock fåtaligare än de senaste åren.

9. **Snatterand** *Anas strepera*

En hane rastade först i Åsbofsjön och senare i Lillsjön, Vikern, 31.3 (Roland Thuvander m.fl.).

NY ART FÖR NORA KOMMUN.

10. **Kricka** *Anas crecca*

Observerad mellan 3.4-4.10.

Häckning: Snöbergsmossen och Gyttorps reningsdamm.

Största flock : 147 ex. rastade i Åsbofsjön 7.4.

11. **Gräsand** *Anas platyrhynchos*

Allmän året om.

12. **Stjärtand** *Anas acuta*

Sammanlagt sju fynd av 17 ex. är något vanligare än de senare åren.

1 par Åsbofsjön, 7.4. 1 par Södra Ås våtmark, 19.4 (Bertil Sundberg m.fl.). 1

hane Södra Ås våtmark, 8-9.5 (Roland Thuvander m.fl.) 1 hane Södra Ås

våtmark, 13.5. 1 hane Gyttorps reningsdamm, 17-18.5 (Peter Bernövall m.fl.). 9 ex. Bergsmanshyttan, 1.9. 1 hane Norasjön, 24.11.

13. **Årta** *Anas querquedula*

1 par sedda i Södra Ås våtmark 25.4 och 15.5.

14. **Skedand** *Anas clypeata*

Sammanlagt tre fynd av fem fåglar.

1 par Åsbosjön 8-9.4. 1 hane Södra Ås våtmark 25.4 samt 2 honfärgade 1.9 Bergsmanshyttan.

15. **Brunand** *Aythya ferina*

1 hane Åsbosjön 29.3 samt 1 hane Gyttorps reningsdamm, 19-22.4 (Peter Bernövall m.fl.).

16. **Vigg** *Aythya fuligula*

Ingen konstaterad häckning detta år.

Sedd mellan 10.4-29.11

Största flock: 20 ex. Gyttorps reningsdamm, 26.4 (Peter Bernövall).

17. **Alfågel** *Clangula hyemalis*

1 hona rastade Norasjön, 11.12 (Peter Bernövall).

Arten ses inte varje år i kommunen.

18. **Sjörre** *Melanitta nigra*

Sju fynd av 136 ex. De flesta rastade den 11 noveber.

Vår: 4 ex . Norasjön, 21.4 (Peter Bernövall). 3 ex. Norasjön, 22.4. 2 par Norasjön, 22.4 (Håkan Lavebratt).

Höst: 37 ex. Vikern 11.11. 57 ex. Älvlången, 11.11 (Roland Thuvander). 31 ex. Norasjön, 11.11.

19. **Knipa** *Bucephala clangula*

Större flock: 39 ex. rastade Norasjön 11.11.

Häckfågel och sedd året om.

20. **Salskrake** *Mergus albellus*

Tre fynd är tämligen normalt.

1 hane Lillsjön, Vikern, och 1 hane Åsbosjön 5.4 samt 1 hane Norasjön 10.4.

21. **Småskrake** *Mergus serrator*

Häckning: 8 ungar Finnån 6.8 (Håkan Lavebratt).

Vår: Rastande fåglar har setts mellan 8.4-1.6 i Fåsjön, Norasjön, Järleån, Åsbosjön samt Älvlången.

”Sommar”: 1 hona Åsbosjön, 20.6 och 1 hona Norasjön 23.7.

22. **Storskrake** *Mergus merganser*

Häckning: 8 ungar Fåsjön 2.6 (Bertil Sundberg). 5 ungar Hyttfallet, Järleån, 12.7 (Peter Bernövall).

Vinter: 1 hane Järleån 8-28.1 (Roland Thuvander m.fl.).

Dec. Största flock: 14 ex. Norasjön 10.12 (Peter Bernövall).

23. **Järpe** *Bonasa bonasia*

En häckning med minst tre ungar Storsjön, 31.7 (Claes Eliasson).

Dessutom sedd på följande 7 ställen: Håkansbodaberget, Älvlången, Näsmarkerna, Gamla Pershyttan, Lilla Grytsjön, Stora Stensjön samt Snöbergstorp.

24. **Orre** *Tetrao tetrix*

Största flock: 30 ex. Moshyttan, .

25. **Tjäder** *Tetrao urogallus*

En spelplats i Vikers socken är rapporterad. Här minskar antalet spelande tuppar snabbt och endast en tupp sågs detta år.

Arten är påträffad vid Snöbergsmossen, Timansberg, Bälgsjön, Älvhyttan, Näsmarkerna, Ämtarbodamossen, Dammsjöhöjden, Skärmarboda, Stensjöns naturreservat, Trehörningen, Hultamossen samt Striberg. Det rationella skogsbruket gör att tjäderstammen minskar i snabb takt.

26. **Rapphöna** *Perdix perdix*

1 ex. hörd Alntorp, 31.5 och 2 ex. hörda 3.10 (Roland Thuvander m.fl.).

Sannolikt utplanterade för jakt och träning med fågelhund.

27. **Vaktel** *Coturnix. coturnix*

1 ex. spelade först vid Bergsmanshyttan och senare vid Bondborn 23.6-2.7 (Peter Bernövall m.fl.).

28. **Fasan** *Phasianus colchicus*

Finns troligen kvar i Nora tack vare viss årlig utplantering.

1 hona hittades död Älvhyttan 4.2. Fågeln var minst tre år gammal. (Astrid Anderssen).

1 hane Järleåns naturreservat, Övre Järle och Alntorp 4.4, 10-19.4 resp. 2.5-22.8.

1 hane Södra Husby och Kungsheden 2.5 resp. 20.6.

1 nona Fibbetorp 26.4 (Lisbeth Uhr) och 1 hona Hitorp 30.7 (Sverre Persson).

Till sist 3 hanar och en hona Nedre Järle 28.11-10.12 (Peter Bernövall).

29. **Smålom** *Gavia stellata*

Häckningar: 6 rapporterade häckningar varav fem i norra och en i södra delen av kommunen. Sammanlagt noterades 9 ägg/ungar. (Bertil Sundberg).

I övrigt sedd mellan 10.4-12.9.

Största flock: 9 ex. Norasjön 9.5.

Smålom i karaktäristisk flygställning.

Foto: Erik Marcusson.

30. **Storlom** *Gavia arctica*

Häckning 2 ungar Holmshyttan, 21.6 (Bertil Sundberg).

Sedd mellan 7.4-22.9

31. **Skäggdopping** *Podiceps cristatus*

Häckning: Möjligen häckade något par i Norasjön men inga ungar är rapporterade. I södra Fåsjön byggde ett par bo, men misslyckades ganska omgående. (Bertil Sundberg).

Vinter: 1 ex. Norasjön, 14.1 samt som mest 11 ex. Norasjön, 1-13.12 (Peter Bernövall).

I övrigt sedd från 5.4 och framåt.

32. **Storskarv** *Phalacrocorax carbo*

Rapporterad mellan 31.3 och så sent som 12.12 med sammanlagt 68 ex.

Största flock: 11 ex. str.NO Lillsjön, Vikern 25.4.

Fåglar har setts rasta i Norasjön, Fåsjön, Vikern, Gyttorps reningsdamm och Åsbosjön.

33. **Rördrom** *Botaurus stellaris*

2 ex. sågs flyga och rasta i Åsbosjön 17.5 Extra roligt att det skedde under NBFs exkursion runt Åsbosjön. (Lisbeth Uhr, Peter Bernövall m.fl.).

Rödrom blev en ny art i Nora kommun. Foto från Torslandaviken, Göteborg: Joakim Johansson.

34. Gråhäger *Ardea cinerea*

Sedd mellan 14.3-2.10 (Bertil Sundberg).

35. Bivråk *Pernis apivorus*

Liksom förra året få observationer. Tyder på fortsatt nedgång av arten.

Trolig häckning: Ett permanent revir Bergsängsudden 15.5-1.8.

I övrigt noterad i Älvhyttan, 11.5 (Roland Thuvander). 1 ex. Alntorpsö 19.5 1

ex. Stora Stensjön 16.7. 1 ex. Västra sund 1.8 1 ex. str. Hitorp 1.9 samt 1 ex. str.

Södra Ås, 11.9.

36. Havsörn *Haliaeetus albicilla*

Sammanlagt 10 observationer av ensamma fåglar.

Vinter-vår: 1 ex. Trehörningen, 6.1 (Håkan Lavebratt). 1 ad. Hammarby 10.1. 1
ung Södra Ås 22.3. 1 ung Norasjön, 8.4. 1 ad. Vassland 13.4. (Björn Wennberg).

Höst: 1 ung Södra Ås 5.9. 1 ad. Oskarsvik 20.9 1 ung Åsbosjön 22.9.

Vinter: 1 ung Övre Järle 6.12 och 1 subad. Åsbosjön 24.12.

37. Brun kärrhök *Circus aeruginosus*

Ett par med en yngre hane gjorde häckningsförsök först vid åmynningen i
Åsbosjön och senare troligtvis vid Bergsängsgårderna också vid Åsbosjön.
Sedd i kommunen mellan 12.4-11.9.

38. Blå kärrhök *Circus cyaneus*

Sammanlagt 11 sedda fåglar.

Vår: 5 ex. mellan 9.4-27.4.

Sommar: 1 ad. hona Södra Ås, 8-20.6.
Höst: 10 ex. mellan 21.8-13.9.

39. Duvhök *Accipiter gentilis*

Totalt 11 fynd.

En häckning då ett bo hittades i västra delen av kommunen.

40. Sparvhök *Accipiter nisus*

En känd häckning vid Bergsängsudden.

I övrigt ca 50 rapporter ganska jämt fördelat under året.

41. Ormvråk *Buteo buteo*

Häckning: Hultamossen i Viker är den enda rapporterade. (Roland Thuvander).

Sedd mellan 18.3-3.10. Två mycket ljusa s.k. börringevråkar är rapporterade.

42. Fjällvråk *Buteo lagopus*

Sammanlagt två rapporterade fåglar.

Vår: 1 ex. 19-20.4 Södra Ås

Höst: 1 ex. str. V Älvhyttan 27.10 (Roland Thuvander).

43. Kungsörn *Aquila chrysaetos*

5 observerade fåglar är samma antal som året innan.

2 ex. Norra Fingerboda 8.1 (Johan Åhlén) 1 ex. Törningsdal 1.2 (Karin Berg). 1

ex. Bröstorp. 1 ex, Skrikarhyttan 17.2 samt 1 ex. Snöbergsmossen 28.12 (Roland Thuvander).

44. Fiskgjuse *Pandion haliaetus*

Häckning: Minst en unge Grecken, 1.8 (Börje Johansson).

Rapporterad mellan 5.4-5.9. Arten minskar.

45. Tornfalk *Falco tinnunculus*

En häckning i någonstans i närheten av Södra Ås. Två ungar sågs flyga 17.6.

Rapporterad mellan 2.4-7.9

46. Stenfalk *Falco columbarius*

Sammanlagt 8 fynd varav ett vinterfynd.

Vinter: 1 ad. hane Södra Ås, 13.1. Troligtvis samma gamle hane som setts flera vintrar i rad.

Stenfalkar har i övrigt setts mellan 10-19.4 och 15.8 samt 4-6.11.

47. Lärkfalk *Falco subbuteo*

Ingen säker häckning, men stationär runt Älvhyttan under sommaren tyder på häckning i närheten.

Påträffad mellan 19.5-2.9.

48. Pilgrimsfalk *Falco peregrinus*

Två rapporter: 1 ad. Bergsmanshyttan 26.8 samt 1 ad. Älhyttan 17.11 (Roland Thuvander).

49. Vattenrall *Rallus aquaticus*

Hörd från Södra Ås våtmark mellan 31.5-16.9 med som mest tre ex. Dessutom 1 ex. Gyttorps reningsdamm, 1.7.

50. Kornknarr *Crex. crex*

Tre spelande hanar är något färre än tidigare år.

1 ex. Bergsäng 7.6. 1 ex. Vassland 11-12.6 samt 1 ex. Björklund 2.7

51. Sothöna *Fulica atra*

Häckning: 2-3 kullar i Gyttorps reningsdamm med minst 6 ungar.

Sedd i Gyttorps reningsdamm mellan 7.4-5.9. Som mest med 12 ad. 9.4.

52. Trana *Grus grus*

Häckning: 1 unge Fläskberget, 28.6 (Rolf Hagström).

Sedd mellan 18.3-5.9. Största flock: 80ex. str. NO Västra Öskevik, 4.4 (Peter Bernövall).

53. Strandkata *Haematopus ostralegus*

Endast tre fynd av en art som verkar minska.

1 ex. Norasjön 6.4. 1 ex. hörd Norasjön, 17.7 (Berit Ragné och Ove Eriksson) samt 19 ex. Norasjön 20.7 (Håkan Lavebratt).

54. Mindre strandpipare *Charadrius dubius*

Rapporterad mellan 10.4-1.7.

Häckning: Varnande föräldrar vid Stora Mon 10.4-1.7.

Övriga fynd: 1 ex. Nedre Bondborn 18.4 (Bertil Sundberg). 1 hane Östra Sund 10-16.5 samt 1-2 ex. Södra Ås våtmark 19.4-18.5.

55. Större strandpipare *Charadrius hiaticula*

2 ad. och 1 ad. Bergsmanshyttan, 1.9 respektive 4.9 (Roland Thuvander m.fl.).

56. Ljungpipare *Pluvialis apricaria*

Troliga häckningar: Dam mossen, Långsmossen, Snöbergsmossen,

Ämtabodamossen-Åsamossen

Observerad mellan 30.3-3.10.

57. Kustpipare *Pluvialis squatarola*

Tillsammans med myrspovar i två flockar.
10 ex och 30 ex. str. SV Södra Ås, 24.7 respektive 26.7.

58. Tofsvipa *Vanellus vanellus*

Häckfågel. Sedd mellan 6.3-2.10.

Rapporterad som trolig häckning: Bergsmanshyttan, Långmossen, Dammossen, Born, Alntorp och Snöbergsmossen.

Största flock: 53 ex. Bergsmanshyttan, 26.8.

59. Mosnäppa *Calidris temminckii*

Endast påträffad i Södra Ås våtmark med 1 ex. 28.8 och 1 ex. 1-2.9.

60. Kärrsnäppa *Calidris alpina*

Två fynd med 1 ad. Södra Ås våtmark 12.7 (Roland Thuvander) och 6 ad. str. SV Norasjön, 31.7.

61. Dvärgbeckasin *Lymnocyptes minimus*

Fyra fynd:

1 ex. spel. 28.4 Södra Ås våtmark. 1 ex. Älvhyttan, 8.6 (Roland Thuvander). 1 ex och 2 ex. Södra Ås våtmark 29.9 respektive 1.10.

62. Enkelbeckasin *Gallinago gallinago*

Sedd mellan 1.4-17.11.

Största samling: 16 ex. Södra Ås våtmark 30.7.

63. Morkulla *Scolopax rusticola*

Vinterfynd: 1 ex. förbiflygande Plåthammarsbron, Nora, 11.12..

I övrigt rapporterad mellan 3.4-30.11.

64. Myrspov *Limosa lapponica*

Sex flockar sågs sträcka SV i slutet av juli.

50 ex. 23.7, 30 ex. 24.7, 110 ex. + 21 ex. + 210 ex. 26.7 alla sedda från Södra Ås samt 55 ex. Knapptorp 26.7 (Roland Thuvander).

65. Småspov *Numenius phaeopus*

5 fynd av 10 fåglar.

2 ex. + 4 ex. + 1 ex. Södra Ås 13.5, 16.5 samt 28.6-1.7. 1 ex. Nora, 16.5 (Peter bernövall) samt 2 ex. Skrikarhyttan 2.7 (Roland Thuvander).

66. Storspov *Numenius arquata*

Vår: Sammanlagt 50 ex. sågs mellan 3.4-16.5.

Höst: Sammanlagt 15 ex. sågs vid 11 tillfällen. 20.6-15.8.

Största flock: 37 ex. rastade Norasjön, 11.4 (Håkan Lavebratt).

67. Svartsnäppa *Tringa erythropus*

Endast två fynd, vilket är en drastisk minskning sedan Södra Ås våtmark börjar växa igen.

1 ex. 6.6 och 1 ex. 30.7 i våtmarken.

68. Rödbena *Tringa totanus*

Sedd i Södra Ås våtmark med 1 ex. vid fyra tillfällen; 19.4, 16.5, 19.5 samt 27.7.

69. Gluttsnäppa *Tringa nebularia*

13 fynd och sedd mellan 5.5-26.7.

70. Skogssnäppa *Tringa ochropus*

Sedd mellan 3.4-19.7.

71. Grönbena *Tringa glareola*

Sedd mellan 19.4-5.9, där den största flocken innehöll 20 ex. rast. Södra Ås våtmark 15.5.

Häckning: Varnande fåglarvid: Långsmossen, Dammosen, Ämtabodamossen-Åsamossen, Snöbergsmossen.

72. Drillsnäppa *Actitis hypoleucos*

Häckfågel som påträffats mellan 23.4-1.8.

Största flock: 10 ex. rastade Åsbojsjön 27.7.

74. Skrattmås *Larus ridibundus*

Häckning med okänt antal par i Älvlången (Roland Thuvander).

I övrigt sedd mellan 28.3-13.9.

75. Fiskmås *Larus canus*

Häckfågel. Sedd mellan 30.3-27.11. Största ansamling: 30 ex. Älvlången.

76. Gråtrut *Larus argentatus*

Arten minskar och häckar ännu troligen på Storön, Vikern och i Älvlången.

Observerad mellan 14.3-8.12. Största flock: 26 ex. Norasjön 2.9.

77. Havstrut *Larus marinus*

Sammanlagt 12 ex. sträckande eller rastande fåglar mellan 17.3-5.9 (Berit Ragné m.fl.).

78. Silvertärna *Sterna paradisaea*

3 ex + 7 ex. str. O under Åsbojsjön runt exkursionen 17.5 (Lisbeth Uhr m.fl.).

79. Fisktärna *Sterna hirundo*

Ingen rapporterad häckning. Flest fåglar sågs vid Gyttorps reningsdamm med 28 ex. 8.5. Påträffad mellan 22.4-1.8 samt en observation av en obestämd tärna den 12.10! Nedre Bondborn, (Bertil Sundberg). Kanske var det till och med något ännu sällsyntare än en fisktärna.

80. Tamduva *Columba livia*

Påträffad på ca 20 olika platser förutom Nora.

81. Skogsduva *Columba oenas*

21 fynd av 27 fåglar. Påträffad under hela häckningssäsongen i Järleåns naturreservat. Dessutom rastande/förbiflygande i Nora, Alntorp, Nedre Järle, Born, Skrikarhyttan, Törningsdal, Östra Sund, Älvhyttan samt Bergsmanshyttan.

82. Ringduva *Columba oenas*

Häckfågel. Sedd mellan 10.3-15.11.

Största flock: drygt 1000 ex. Alntorp 5.4 och 18.4.

84. Gök *Cuculus canorus*

Inga rapporterade häckningar men sammanlagt 58 rapporter om ropande gökar. Som mest 4 ex. Stora Stensjön 16.5.

Tidigt fynd: 1 kokande hane Grecksåsar 26.4 (Erik Marcusson). I övrigt observerad mellan 9.5-30.7.

85. Berguv *Bubo bubo*

Troligtvis två par där åtminstone ett par fick ut två ungar. Ett par norr och ett par söder om Åsbosjön.

86. Sparvuggla *Glaucidium passerinum*

Sedd eller hörd vid 10 lokaler. Trehörningen, Skrikarhyttan, Stora Stensjön, Lilla Mon. Dalbotorpsravinen, Tjärnatorp, Lindesbysjön, Håkansbodaberget, Sågheden och Gåstjärnsbäcken.

87. Kattuggla *Strix aluco*

Fyra häckningar med tiggande ungar: Älvhyttan, Gyttorps reningsdamm, Stora Lobråten och Vassland.

I övrigt sedd eller hörd vid knappt 40 olika lokaler. Troligtvis har det förekommit häckningar vid flera av dessa lokaler.

88. Lappuggla *Strix nebulosa*

En mycket glädjande observation som tyvärr slutade än mer sorgligt.

Den 24.10 upptäckte Benny Haglund en lappuggla vid en stuga i Bäcktorp, Järnboås. Den 28.10 återupptäckte Nils Johansson ugglan strax norr om

Lindesbysjön, vid Slottet. Den 30.12 hann flera se den trevliga och oskygga ugglan, som vid ett tillfälle tog en sork. På morgonen dagen därpå var ugglan mycket svag och ville/kunde inte flyga. Ugglan togs då omhand och kördes ner till Staffan Ullström, som är godkänd att ta hand om skadade djur, Tyvärr hann lappugglan dö innan ankomst. Dödsorsaken var utan tvekan svält, då den vägde mycket lite till följd av den mycket dåliga gnagartillgången. Detta är det andra fyndet av lappuggla i kommunen.

Lappugglan norr om Lindesby.

Foto: Erik Marcusson.

89. Hornuggla *Asio otus*

Två häckningar:

3 ungar Tolvsbörd 28.4-5.7 (Erik Majholm m.fl.). 2 ungar Alntorp, 20.6-1.7 (Peter Bernövall m.fl.).

90. Pärluggla *Aegolius funereus*

Ett enda fynd av en ropande pärluggla 25.4-14.6 Stensjön, (Roland Thuvander m.fl.).

91. Nattskärra *Caprimulgus europaeus*

Sammanlagt 12 spelande fåglar och ytterligare 3 sedda.

Som mest 4 spelande vägen förbi Stensjöarna I övrigt sedd eller hörd vid Hagasjön, Hovmanstorpasjön, Mon, Skärmarboda, Ämten, Prostaberget, Södra Husby, Stora Lobråten samt Bergsmanshyttan.

92. Tornseglare *Apus apus*

Häckar oftast under tegelpannor runt om i kommunen.
Sedd i kommunen mellan 14.5-5.9.

93. Kungsfiskare *Alcedo atthis*

Häckning: 6+7 ungar Törningsdal (Juhani Vuorinen m.fl.).

Övriga fynd: Sedd efter Järleån mellan 14.4-22.11 av flera observatörer.

1 ex. Gyttorps reningsdamm 25.5 (Peter Bernövall). 1 ex. Hagbyån vid Södra Ås våtmark 19.9 samt 1 ex. Nedre Bondborn 27.8 (Bertil Sundberg).

94. Göktyta *Jynx torquilla*

Arten minskar snabbt p. g. a. biotopförändring och stor brist av bohål.

Tyvärr inga rapporterade häckningar. Endast elva rapporterade fynd mellan 23.4-19.6.

95. Gråspett *Picus canus*

Sammanlagt sex fynd: 1 hona Lindesby 16.2 (Nils Johansson). 1 hona på talgbollar Finnshyttan 20.2-14.3 (Inga-Lill Stark m.fl.). 1 hona Tjärnatorp 25.2 (Katarina Åhman). 1 hane Slottet, Lindesby 30.10 (Peter Bernövall m.fl.). 1 hane Sundsberget 2.11 (Johan Rapp).

96. Gröngöling *Picus viridis*

Rapporterad häckning: Östanbergshyttan, Bastnäs, Järleåns naturreservat samt Fibbetorp (Lisbeth Uhr) .

Rapporterad från ca 30 olika platser.

97. Spillkråka *Dryocopus martius*

Rapporterad häckning: Lilla Grytsjön.

Rapporterad från minst 35 lokaler, men i takt med att skogen avverkas allt mer intensivt finns det risk att spillkråkan trängs undan.

98. Större hackspett *Dendrocopos major*

Häckfågel. Vanlig i kommunen.

99. Mindre hackspett *Dendrocopos minor*

Rapporterade häckning: minst 1 unge nära Plåthammarsbron, Nora . (Lisbeth Uhr). Sammanlagt 46 rapporter. Noterad på ca 25 lokaler.

Hona av mindre hackspett.

Foto: Bertil Sundberg

100. **Tretåig hackspett** *Picoides tridactylus*

En häckning med 2 ungar söder om Pershyttan 19-26.6 (Erik Marcusson m.fl.). Sedd på ytterligare 4 platser varav tre av dessa indikerar häckning: 1 par Håkansbodaberget, 14.3 och 29.11. 1 par Dalbotorpsravinen 4.4 och 1.5. 1 hona Älvhöjden 4.3 (Astrid Anderssen) samt 1 par Dammsjön, Dammsjöhöjden, 1.9 och 10.9 (Lars Jansson).

101. **Trädlärka** *Lullula arborea*

Sedd vid Stora Mons grustag mellan 21.3-12.9 med som mest 4 ex. 10.4. I övrigt: 1 ex. Södra Ås, 29.3. 1 ex. Norra Ås 26.6 (Kerstim Blennholt). 1 ex. Älvhyttan 12.9 (Roland Thuvander).

102. **Sånglärka** *Alauda arvensis*

Arten minskar. Numer mycket få häckningar i kommunen. Sedd mellan 9.3-31.10. Som mest rastade 25 ex. Bergsmanshyttan, 4.9.

103. **Backsvala** *Riparia riparia*

Tyvärn inga häckningar i kommunen, men ett tiotal hål grävdes i maj vid Stora Mons sandtag. I övrigt sedd med något ex. vid Södra Ås våtmark och Gyttorps reningsdamm vid nio tillfällen mellan 8.5-5.9.

Tretåig hackspett vid boet nära Pershyttan.

Foto: Erik Marcusson.

104. **Ladusvala** *Hirundo rustica*

Häckfågel. Sedd mellan 19.4-25.9. Största flock ca 150 ex. Södra Ås våtmark, 5.9 (Joakim Johansson).

105. **Hussvala** *Delichon urbicum*

Häckfågel som minskar. Påträffad mellan 19.4-5.9 . Största flock ca 50 ex. Gyttorps reningsdamm 4.5, 18.5 Och 19.7.

106. **Trädpiplärka** *Anthus trivialis*

Häckfågel. Observerad mellan 16.4-16.9 (Erik Marcusson). Ovanligt tidigt vårfynd.

107. **Ängspiplärka** *Anthus pratensis*

Häckfågel på mossar och våtmarker.
Observerad mellan 21.3-15.11. Ovanligt sent höstfynd.

108. **Rödstrupig piplärka** *Anthus cervinus*

Fem höstfynd är ovanligt många. Alla i första halvan av september.
1 ex. rastade Södra Ås våtmark 2.9 och 1-2 ex.5.9. 1 ex. Bergsmanshyttan 6.9
samt 1 ex. Älvhyttan 8.9 och 11.9 (Roland Thuvander).

109. **Skärpiplärka** *Anthus petrosus littoralis*

1 ex. str. NO Södra Ås 12.4. Arten är inte årlig i kommunen.

110. **Gulärta** *Motacilla flava*

Ingen häckning rapporterad. Sedd mellan 2.5-5.9

111. **Forsärta** *Motacilla cinerea*

Häckningar har skett vid Hammarby, Järle kvarn, Hyttfallet, Pershyttan, Älvhyttan. Dessutom har mycket troliga häckningar och flera ställen efter Järleån., Gyttorps reningsdamm, Gammelhyttan, Kvarnbron, Striberg, och Klacka-Lerberg.

Observerad mellan 16.3-23.9. Den snabba expansionen i Sverige tycks ha kommit av sig något och 2009 verkar vara första året på länge som forsärten minskat i landet. Relativt kalla vintrar kan vara orsaken till detta.

112. **Sädesärta** *Motacilla alba*

Allmän häckfågel. Observerad mellan 2.4-2.10.

113. **Sidensvans** *Bombycilla garrulus*

Tidigare delen av året: Sedd mellan 2.1-2.5.

Senare delen av året: Sedd mellan 12.10-31.12.

Största flock: Minst 700 ex. Ås skola 27.11. Även ovanligt stort antal sidensvansar inne i Nora under höst och vinter.

Sidensvansarna uppträdde i stora flockar i slutet av 2009. Foto: Erik Marcusson.

114. **Strömstare** *Cinclus cinclus*

En konstaterad häckning: Järle kvarn med ett okänt antal ungar.
Ej rapporterad mellan 31.5-3.10.

Strömstare vid häckningen i Järle kvarn

Foto: Erik Marcusson.

115. **Gärdsmyg** *Troglodytes troglodytes*

Jan.-feb: minst 13 ex. rapporterade.

Dec: minst 14 ex. observerade.

116. **Järnsparv** *Prunella modularis*

Häckfågel. Rapporterad mellan 2.4-4.10.

117. **Rödhake** *Erithacus rubecula*

Vinterfynd: 1 ex. 1.1-18.3 och 1.12-31.12 Odengatan 2, Nora, (Berit Ragné, Sverre Persson m.fl.). De första flyttande rödhaken rapporterades den 1.4.

118. **Näktergal** *Luscinia luscinia*

Sex sjungande fåglar är något över årsmedeltalet.

1 sj. Lerkesån 14.5-8.6 (Peter Bernövall). Som mest 2 sj. vid Ängarna, Nora 19.5-8.6 (Ove Carlsson). 1 sj. Södra Ås våtmark 29.5-6.6 (Joakim Johansson). 1 sj. Södra Husby 31.5-11.6. 1 sj. Norra Husby 31.5-6.6 (Roland Thuvander).

119. **Blåhake** *Luscinia svecica*

Endast höstfynd: totalt 10 ex. mellan 26.8-5.9. 8 ex. Södra Ås våtmark. 1 ex. Sjölundsvik 3.9 samt 1 ex. Älvhyttan 15.9 (Roland Thuvander).

120. **Rödstjärt** *Phoenicurus phoenicurus*

Häckning: En konstaterad häckning.. Tre ungar Älvhyttan, (Roland Thuvander) och en trolig häckning vid Södra Kyrkogården, Nora,

I övrigt 12 fynd mellan 26.4-4.9.

121. **Buskskvätta** *Saxicola rubetra*
Häckfågel och rapporterad mellan 1.5-20.9.

122. **Stenskvätta** *Oenanthe oenanthe*
Rapporterad mellan 13.4-8.9. En häckning: En adult tillsammans med en unge Nedre Järle, 16.7.

123. **Ringtrast** *Turdus torquatus*
Fyra fynd av minst fem fåglar är färre än normalt antal.
1 hane Bidalite, 31.3 (Lars-Olov och Anita Bergström). Minst ett par Södra Ås 16.4-22.4. 1 ex. Alntorp 19.4 och 1 hona Digerberget, 1.5 (Erik Marcusson).

124. **Koltrast** *Turdus merula*
Allmän och sedd hela året. Ökar kanske något som övervintrare.

125. **Björktrast** *Turdus pilaris*
Påträffad hela året. Stora flockar under höst och vinter tack vare den ovanligt goda rönnbärstillgången.

126. **Taltrast** *Turdus philomelos*
Rapporterad mellan 3.4-29.10.

127. **Rödvingetrast** *Turdus iliacus*
Vinter: 1 ex. Södra Ås 9.12 och 1 ex. Karlsäng, Nora, 10.12. I övrigt rapporterad mellan 3.4-27.11.

128. **Dubbeltrast** *Turdus viscivorus*
Observerad mellan 22.3-22.12.. Decemberfynden är gjorda vid Järleåparkeringen, där trastarna livnärde sig på rönnbär.

129. **Gräshoppsångare** *Locustella naevia*
1 sj. Bovik, 5.6-5.7 (Peter Bernövall m.fl.)..
Endast ett ex. även detta år.

130. **Flodsångare** *Locustella fluviatilis*
1 sj. Stora Lobråten, 18.6 (Grzegorz Mikusinski).

131. **Sävsångare** *Acrocephalus schoenobaenus*.
Minst en häckning vid södra Ås våtmark 17.5-16.7. Dessutom 1 sj. Bergsmanshyttan 30.6 (Peter Bernövall). 1 ex. rastade Södra Ås våtmark 2.9.

132. **Busksångare** *Acrocephalus dumetorum*

Två sjungande fåglar fördubblar antalet sjungande busksångare som sammanlagt påträffats i Nora kommun.

1 sj. Södra Ås 6.6-16.6 (Claes Dyst m.fl.). 1 sj. Älvestorp 1.7 (Peter Bernövall m.fl.).

133. **Kärrensångare** *Acrocephalus palustris*

Två sjungande fåglar är rapporterade och är ett klen resultat.

1 sj. Smedstorp 10-12.6 (Claes Dyst m.fl.). 1 sj. Born 30.6-2.7 (Peter Bernövall m.fl.).

134. **Rörsångare** *Acrocephalus scirpaceus*

Ca 20 fåglar rapporterade mellan 6.5-14.9.

135. **Härmsångare** *Hippolais icterina*

Observerad mellan 13.5-17.7.

136. **Ärtsångare** *Sylvia curruca*

Häckfågel i kommunen. Observerad mellan 25.4-18.9.

137. **Törnsångare** *Sylvia communis*

Observerad mellan 10.5-6.9.

138. **Trädgårdssångare** *Sylvia borin*

Noterad mellan 12.5-8.8.

139. **Svarthätta** *Sylvia atricapilla*

Inga vinterfynd. Observerad mellan 14.4-15.9 Tidigt förstadium.

140. **Grönsångare** *Phylloscopus sibilatrix*

Observerad mellan 23.4-30.7.

141. **Gransångare** *Phylloscopus collybita*

Observerad i häckningstid: Karlsro 24-29.5 (Grzegorz Mikusinski).

Vår: 11 ex. mellan 16.4-29.5.

Höst: 25 ex. mellan 22.8-18.10.

142. **Lövsångare** *Phylloscopus trochilus*

Rapporterad mellan 14.4-6.9. Tidigt förstadium.

143. **Kungsfågel** *Regulus regulus*

Allmän året om.

144. **Grå flugsnappare** *Muscicapa striata*

Observerad mellan 5.5-15.9.

145. **Svartvit flugsnappare** *Ficedula hypoleuca*

Rapporterad mellan 26.4-1.8.

146. **Stjärtmes** *Aegithalos caudatus*

Observerad året om i lämpliga miljöer. Arten tycks glädjande nog inte minska. Största flock 18 ex. Digerberget, 12.8.

147. **Entita** *Parus palustris*

Fortfarande ganska vanlig i lämpliga miljöer. Arten minskar i Sverige.

148. **Talltita** *Parus montanus*

Minskande, men finns i barrskogsmiljöer.

149. **Tofsmes** *Parus cristatus*

Minskande. Finns i barrskogsmiljöer.

150. **Svartmes** *Parus ater*

Finns i barrskogsmiljöer.

151. **Blåmes** *Parus caeruleus*

Allmän

152. **Talgoxe** *Parus major*

Allmän

Foto: Erik Marcusson.

153. **Nötväcka** *Sitta europaea*

Allmän.

154. **Trädkrypare** *Certhia familiaris*

Tämligen allmän.

155. **Törnskata** *Lanius collurio*

Fyra häckning: Järleåparkeringen, Bröstorps, Lilla Grytsjön och Skärmarboda
Observerad mellan 17.5-6.9.

156. **Varfågel** *Lanius excubitor*

Tidiga delen av året: 1.1-29.3 från 5 olika lokaler.

Senare delen av året: 6.9-8.11 från 5 olika lokaler.

157. **Nötskrika** *Garrulus glandarius*

Ganska vanlig i skogsmiljöer.

158. **Skata** *Pica pica*

Allmän.

159. **Nötkråka** *Nucifraga caryocatactes*

Sedd i Nora när arten letar frön från cembratallarna framför allt vid järnvägsstationen, som mest med 4 ex. 20.7-14.8 men också vid Dalsta 23.7 och 22.8 (Berit Ragné). Haga 27.8, 13.9 och 17.9 (Ove Carlsson). Järleåns naturreservat 6.9 och Oskarsvik 20,9 (Roland Thuvander).

Arten minskar framför allt beroende att den är beroende för gammal tät granskog, som tyvärr håller på att bli mycket sällsynt i kommunen.

160. **Kaja** *Corvus monedula*

Allmän, men minskande?

161. **Råka** *Corvus frugilegus*

7 fynd av 9 fåglar.

1 ad. Ängarna, Nora, 6.3. 1 2K Alntorp, 31.3. 2 2K Södra Ås, 1.4. 1 ad. Södra Ås, 3.4. 1 2K Alntorp, 4.4. 2 ex. Alntorp, 5.4. 1 ex. Skrikarhyttan, 24.4 (Håkan Lavebratt).

162. **Kråka** *Corvus corone cornix*

Allmän.

Svartkråka *Corvus corone corone* Kommer troligtvis att snart räknas som egen art.

1 ex. rastade i Södra Ås 22.3-2.10. Troligtvis fanns samma individ på plats redan året innan.

163. **Korp** *Corvus corax*

Häckning: Tre ungar Klacka-Lerberg 27.5 (Roland Thuvander).

Arten är sedd hela året och flera par häckar i kommunen.

164. **Stare** *Sturnus vulgaris*

Häckfågel. Vinterfynd: 2 ex. och 1 ex. Södra Ås 6.12 respektive 12.12.

Påträffad mellan 4.3-28.11.

Största flock: Ca 200 ex. rastade Södra Ås 2.4.

165. **Gråsparv** *Passer domesticus*

Rapporterad från Nora, Västra Öskevik och glädjande nog Vassland. Osäkert men troligt om arten fortfarande minskar.

166. **Pilfink** *Passer montanus*

Tämligen allmän, men se upp. Arten minskar på många platser.

167. **Bofink** *Fringilla coelebs*

Vinterfynd: 1 ex. Nedre Bondborn 5.1 (Bertil Sundberg). 5 ex. Nedre Järle 12-31.12.

I övrigt sedd mellan 11.3-8.11.

168. **Bergfink** *Fringilla montifringilla*

Vinter: 1 ex. Dalsta 1.1-28.2 (Berit Ragné m.fl.).

Dec: 1 ex. Nedre Järle 22.12.

I övrigt sedd mellan 29.3-7.5 och 13.8-28.11.

169. **Grönfink** *Carduelis chloris*

Allmän.

170. **Steglits** *Carduelis carduelis*

Rapporterad under årets alla månader.

Vinter: 10 ex. Kvarnbron, Nora, 8-9.1 (Lisbeth Uhr). 2 ex. Bergsäng, 15.1 (Erik Olsson). 2 ex. Älvhyttan, 26.2 (Roland Thuvander). 4 ex. Södra Husby 6.12. 1 ex. Älvhyttan 14.12 (Roland Thuvander) och 1 ex. Nedre Järle 30.12 (Peter Bernövall).

171. **Grönsiska** *Carduelis spinus*

Relativt vanlig hela året. Vissa år saknas den nästan helt under vintern.

172. **Hämpling** *Carduelis cannabina*

Sedd mellan 31.3-9.8. samt ett sent fynd av ett par Bergsmanshyttan 8.11. Arten fortsätter att minska. Troligtvis häckade något par vid Stora Mon. Observationer har gjorts i Södra Ås, Stora Mon, Älvhyttan Östra Sund, Nedre Järle och som nämnts Bergsmanshyttan.

173. **Vinterhämpling** *Carduelis flavirostris*

3 fynd av 9 fåglar är tämligen normalt.

2 ex. Svalbo 10.4. 6 ex. Kungsgatan, Nora, 15.10 (Håkan Lavebratt). 1 ex. Bergsmanshyttan 15.11.

174. **Gråsiska** *Carduelis flammea*

Rapporterad mellan 1.1-18.5 samt 20.9-29.12. Något fåtaligare den senare delen av året jämfört med den första delen. Inga sommarfynd.

Rasen **Brunsiska** *Carduelis flammea cabaret* rapporterad ett flertal tillfällen från Älvhyttan. Rasen är dock förbisedd.

175. **Snösiska** *Carduelis hornemanni*

Påträffad vid fågelmatning sex gånger under de tre första månaderna. Inga rapporter från efteråret, då det var mycket ont om arten i södra Sverige.

1 ex. Dalsta, Nora, 9-10.2 (Mattias och Jenny Pozsgai) 1 ex. Älvhyttan, 27.1, 7.3 och 18.3 (Roland Thuvander). 1 honfärgad Södra Ås, 31. 1 och 25.3.

176. **Bändelkorsnäbb** *Loxia leucoptera*

1-2 ex. förbiflygande Sjölundsvik, 28.9.

177. **Mindre korsnäbb** *Loxia curvirostra*

Arten var fåtalig fram till och med mitten av maj, då det började sträcka över enstaka individer. Under sommar och höstmånaderna var det gott om mindre korsnäbb i skogarna och arten minskade något mot slutet av året.

178. **Större korsnäbb** *Loxia pytyopsittacus*

Arten sågs sträcka söderut framför allt i juni-oktober. Rapporterad mellan 20.2-27.12.

Större korsnäbb har setts på ca 15 lokaler.

179. **Rosenfink** *Carpodacus erythrinus*

Observerad mellan 19.5-1.8 med 15 fynd. Arten minskar.

Häckning: Alntorp med minst en unge.

Sjungande fåglar vid Älvhyttan, Sjölundsvik, Knutsberg, Ängarna, Nedre Järle, Södra Ås, Bushagen, Norra Ås, Hammarby, Södra Husby Nedre Bondborn samt Lindesby.

180. **Domherre** *Pyrrhula pyrrhula*

Observerad alla årets månader och aldrig direkt ovanlig.

En riktigt grann herre.

Foto: Erik Marcusson.

181. **Stenknäck** *Coccothraustes coccothraustes*

Vinterfynd:

2 ex. Trångbobadet 8.12. 2 ex. Gunnarsbergsv. 13.12 (Peter Bernövall). 1 ex. Soltunet, Nora, 22.12 och 27.12.

I övrigt sedd på flera olika platser mellan 5.3-28.11.

182. **Lappsparv** *Calcarius lapponicus*

6 fynd.

Vår: 1 ex. str. NO Kungsgatan, Nora, 2.4 (Håkan Lavebratt). 1 honf. Alntorp, 9.4. 1 hane Södra Ås, 13.4 (Roland Thuvander).

Höst: 1 ex. rastade i Bergsmanshyttan, 4.9, 6.9 samt 2.10.

183. **Snösparv** *Plectrophenax nivalis*

Endast 6 fynd:

Vinter-vår: 1 ex. Skrikarhyttan, 15.3. 4 ex. Alntorp, 22.3. 2 ex. Södra Ås, 28.3. 13 ex. Södra Ås, 2.4. 1 ex. Södra Ås våtmark, 3.4.

Höst-vinter: 3 ex. Bergsmanshyttan, 15.11.

184. **Gulsparv** *Emberiza citrinella*

Tämligen allmän i jordbrukslandskapet, men minskar i antal.

Största flock: Ca 200 ex. Svalbo 21.12 (Peter Bernövall).

185. **Ortolansparv** *Emberiza hortulana*

Endast en observation av denna starkt minskande art.

1 sj. Älvhyttan, 8.5 (Roland Thuvander).

186. **Sävspurv** *Emberiza schoeniclus*
Rapporterad mellan 21.3-8.11..

Hybrider:

Grågås x Kanadagås Sedd vid minst fem olika tillfällen 2009.

Stjärtand x Gräsand Liksom fjolåret gästade denna hane Gyttorps reningsdamm och Södra Ås våtmark 5.4-18.5.

Övriga djurgrupper 2009

Det är verkligen dåligt med rapporter av andra djurgrupper.

Insekter och spindeldjur är några av de djurgrupper som sällan rapporteras.

Ovan: Makaonfjärilslarv som äter dill. Till vänster: Myrtrollslända och nedan en höstspindel på ladugårdsvägg i Södra Ås. Foto: Joakim Johansson, Bertil Sundberg respektive Joakim Johansson.

Vildsvin har åtminstone setts vid Skrikarhyttan och Hammarby.

Igelkott 1 ex. vid Käppstabadet 18.7.

Buskmus 2-3 ex. Älvhyttan. Infångade av katt. (Roland Thuvander).

Hasselmus Länsstyrelsen har letat bon av arten och funnit dessa på tre platser i södra delen av kommunen. Detta gjordes redan år 2007.

Rapportera gärna svampar, däggdjur, kräl- och groddjur samt insekter.
Det går att lägga in dem i artportalen eller meddela till noraanders@tele2.se

/Anders Carlberg för Nora Biologiska Förening.

Stora rovdjur i Nora kommun 2009

Björn Fransson, Ringshyttan, som är rovdjursspårare och bevakare åt Länsstyrelsen i Örebro län, har gjort en sammanställning över läget under 2009 för Nora Biologiska Förenings räkning. Hans rapport har här kompletterats med en del fakta ur länsstyrelsens inventering 2008-2009 (1 maj-08 – 30/4-09).

Rådjur kan vara ett av många bytesdjur till ”de stora” . Foto: Erik Marcusson.

Varg

Nora berörs av Lokareviret med en flock på 7-8 vargar som haft föryngring flera år i rad. Reviret sträcker sig in över Svartälven mot Hälleforsvägen. Ibland gör gruppen utflykter längre österut i Nora kommun. Observationer 2009: januari , 7 vargar i Västgöthyttan-Greksåsar, december, 7 vargar observerade på Bälgsjön. Dessutom strövar ensamma vargar genom området av och till.

Några noteringar om ensamma vargar: 1 varg i Hammarby och Östra Sund i oktober. Dessutom har två unga vargar försedda med GPS-sändare passerat i kanten av kommunen. Dessa är: 1. *Fulufjällsvargen*, en tikvalp som lämnade hemreviret 5 maj och efter en sväng in i Norge vandrade till Hällefors och var inne i Nora kommun längst i väster (passerade länet 10 juni – 9 juli). Hon är nu tillbaka i SV Dalarna. 2. *Galvenvargen*, en hanvalp född 2008 och avkomma till

den invandrade finsk-ryska vargen i Gävleborgs län. Han vandrade genom länet

Spårlöpor från sju vargar på Bälgsjöns is december 2009. Foto: Björn Fransson.

i väst-ostlig riktning och passerade Nora längst i sydväst på väg mot Upplands Väsby där den sedan hållit till.

I det före detta Kilsbergsreviret har ingen föryngring skett, men 1 till 2 vargar finns i området och kan tillfälligt komma in i Nora i skjutfältsområdet.

Dessutom kan vargar komma in i Norra delen av kommunen från Ulriksbergsreviret i nordväst.

Lodjur

Fem föryngringar (hona med 1-2 ungar) helt eller delvis i kommunen. Två ungar sågs t.ex. på vägen vid Lilla Mon

Dessutom finns ett antal ensamma djur som rör sig över hela området.

Lodjursstammen varierar ganska mycket från år till år. Stammen tenderar att tunnna ut i norr och öka något i vårt område.

Varg på Älvamossen nära Grecksåsar april 2009.

Foto: Erik Marcusson.

Björn

Regelbundna besök de senaste åren. Enligt forskarna är det ensamma hanbjörnar som går söderut för att äta upp sig och sedan återvänder till hemområdena norr om Dalälven.

Observationer 2009: I april gjordes flera observationer av björn vid Åsbosjön och i Bergsäng (i Gytterp). I juni björnangrepp på bikupor i Västra Öskevik. I oktober en björnslagen älgko i Finnå samt spår och spillningar i Finnå-Stadra-Skärhyttan.

Spår från den björn som i april 2009 vandrade omkring vid Åsbosjön.

Foto: Björn Fransson.

EXKURSIONSPROGRAM 2010

Söndag 21 mars kl 17.00

Årsmöte på Församlingshemmet i Nora.
Lennart Halvorsen från Örebro visar foton och berättar om alla våra svenska orkidéer.

Lördag 27 mars kl 11.00

Tysslingen.

Vi njuter av svanskådespelet och kl 14.00 ges möjlighet att se och höra föredraget ”Hasselmusen – vårt landskapsdjur.”
Föredragshållare: Johan Wretenberg.
Ledare från torget: Peter Bernövall, Lisbeth Uhr.

Tisdag 27 april kl 18.00

Ramshyttan.

En by med ett rikt fågelliv och det kan bli en skön vårkväll med många nyanlända arter.
Ledare: Roland Thuvander, Anders Carlberg.

Torsdag 6 maj kl 18.00

Naturreservatet Oset

En rundvandring i området där vi väntas se många arter änder och vadare och kanske litet av den första grönskan.
Ledare: Lisbeth Uhr.

14-15 maj Kristi Himmelfärdshelgen

Ölandsresa.

Husrum ordnar man själv, boka stuga i tid.
Ledare: Peter Bernövall. Anm. senast 1/5 till Tel. 13603 eller 070-212 36 58.

Lördag 22 maj kl 06.00

Åsbojön runt per cykel.

Biologiska mångfaldens dag !

Vår traditionella rutt med vanligen många fågelarter på programmet.
Ledare: Anders Carlberg, Peter Bernövall.

Torsdag 27 maj kl 17.00 (Obs. tiden)

Kvismarens Naturreservat

Vi besöker Öby Kulle samt bl.a. fågeltornet vid Rysjön. Änder, doppingar, sångare och rovfåglar.
Ledare: Lisbeth Uhr, Peter Bernövall.

Söndag 6 juni Nationaldagen kl 9.00

Knuthöjdsmossen samt Björskogsås.

Först gör vi en rundvandring på mossen och upplever smålommar, gök och storspov mm. Avslutar med en vandring på kalkudden Björskogsås med dess mängd av orkidén

guckusko. Utsikten över sjön Torrvarpen är magnifik !

Samarr.: Bergslagskretsen av STF.
Ledare: Peter Bernövall, Lisbeth Uhr.

7-12 juni (kväll eller eftermiddag)

Fjärilsutflykt till Näsmarkerna vid Älvlången.

Väddnätfjäril kan nämnas av de arter vi kan få se. Vi använder oss av telefonlista beroende på väderkänsligheten. Fjärilar gillar sol!
Anmäl ditt intresse till: Ledare: Claes Eliasson, fjärilsexpert. Tel 070-276 41 92 eller tel. Peter Bernövall 070-212 36 58.

Lördag 12 juni kl 22.00

Nattfågelutflykt i kommunen.

Näktergal, vaktel, gräshoppångare, flodsångare är några av de arter vi kan hoppas på i sommarnatten.
Ledare: Roland Thuvander, Anders Carlberg.

Söndag 20 juni kl 9.30 från torget och 10.00

Vikers kyrka. De vilda blommornas dag.

Vena hage samt Älvhytteängan.

Ledare: Per-Erik Persson.

Lördag 10 juli kl 8.30

Orkidéexkursion till Västergötland och Nohlmarken,

ca. 1 mil söder om Skövde. En heldag i Västergötlands orkidéparadis där de flesta av landskapets orkidéer finns. Även besök vid Ålleberg där bl.a. den exklusiva arten tistelsnyltrot växer.
Samarr.: Örebro läns botaniska sällskap.
Ledare: Peter Bernövall, Kjell Sundkvist

Söndag 25 juli kl 09.00

Exkursion till Amboberget, blivande naturreservat.

Vi ser på växter, fjärilar, insekter mm.
Ledare: Claes Eliasson, Kjell Sundkvist.

Lördag 4 september kl 09.30

Svamputflykt till Leja naturreservat.

Inriktning på ovanliga arter, ej matsvamp. Info om skötsel av kärret.
Samarr.: Örebro läns botaniska sällskap.
Ledare: Herbert Kaufmann.

